

פרק שמיני

הכתיבה הדו-ממדית

מהי כתיבה (או קריאה) דו-ממדית?

הרי כל טקסט המוכר לנו – ספר, מכתב או עיתון – כתוב בשורה חד-ממדית. כיוון שיקשה לקרוא טקסט לאורך שורה אחת שאורכה קילומטר, "מקפל" הכותב את השורה על פני דף דו-ממדי, אולם הקריאה עצמה מתבצעת לעולם לאורך השורה – במימד אחד. מהי אפוא כתיבה דו-ממדית?

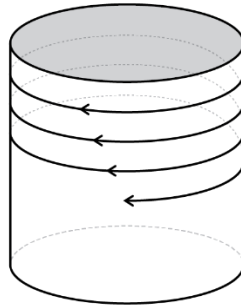
מתברר, כי בכתיבה הדו-ממדית מתגלה מידע המקבל משמעות דווקא כשהטקסט מוצג בצורה דו-ממדית. כדי לקבל מושג ראשוני למה אני מתכוון, אתאר אירוע שייראה כלקוח מתחום המדע הבדיוני...

אנו נוכחים במסיבת עיתונאים דמיונית במצפה הכוכבים המפורסם בהר פאלומר. זה עשרות שנים מצפים וחולמים מדענים רבים בנאס"א (=NASA, סוכנות החלל האמריקנית) על מסיבת עיתונאים כזו. באודיטוריום של המצפה מצטופפים בהמולה מתוחה כתבים מדעיים רבים מכל קצווי העולם. ראש נאס"א בכבודו ובעצמו פותח את האירוע, המועבר בשידור חי לכל רשתות הטלוויזיה הגדולות. באולם הושלך הס, כאשר פתח והודיע בקול נרגש לעיני מיליוני צופים בכל העולם על התגלית הכבירה – גילוי קיומם של יצורים נבונים בשביל החלב, הרחק מחוץ למערכת השמש. כחלוף רגע התדהמה הראשון פרץ באולם רעש עצום, בליל של קולות הפתעה והשתאות. בקושי רב מתגבר ראש נאס"א על השאון ומציג את ד"ר פֶּלְנְטָה, המדען שהצליח במקום בו נכשלו רבים: להוכיח קיומו של מסר המכיל אינפורמציה, מסר שסונן מתוך גלי רדיו שהגיעו מכוכב אחר. ד"ר פלנטה, איש מדע צנוע מטבעו, נראה מוטרד בעליל מאור הזרקורים ומהמהומה הממלאה את האולם. בקול שקט, אך נרגש, הוא מסביר כיצד הגיע להישגו המדהים. זה 15 שנה הוא עוקב אחרי גלי רדיו הנקלטים במצפה. הוא מנתח את הקלט בדרכים שונות, מתוך כוונה לגלות תבניות סמויות בתוך מה שנראה כ"רעש" בלבד. כלומר, הוא מתחקה אחרי תבניות המהוות סטייה משמעותית מן המודל האקראי. הוא מראה לכתבים, כיצד ניתח את הקלט שהגיע מן הכוכב K266 שבשביל החלב. ראשית, הוא הבחין בשני סוגי אותות. מיד סימן את הסוג האחד ב-0 ואת השני ב-1. הקלט קיבל צורה של מחרוזת (string) בינארית כדלקמן:

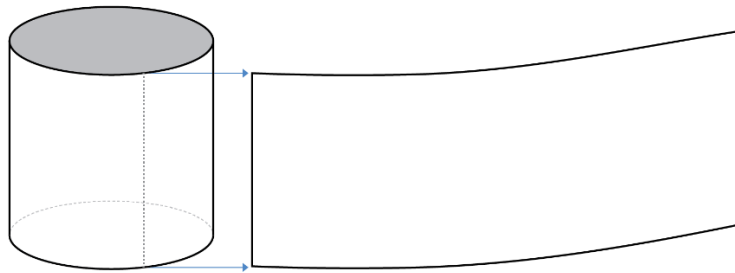
.....11100011000001101111100011000000110000011011111000011.....

הוא "קיפל" את המחרוזת הזאת ויצר ממנה טבלה דו-ממדית, שבה מספר שווה של אותות בכל שורה. הוא ניסה זאת באופנים שונים. בכל ניסיון (trial) הציב מספר אחר של אותות בשורה.

רגילות, ונכתוב את הספר ברצף אחיד, אות אחר אות, לאורך קו לולייני המקיף פני גליל, מקיף ויורד (ראה ציור).

כך נמלא את מעטפת הגליל באותיות ספר בראשית. אם נחתוך את הגליל לאורכו ונפרוש אותו, נקבל טבלה מלבנית:

למשל, מגליל שהיקפו 26 אותיות, נקבל טבלה מלבנית ובה 26 אותיות בשורה. וכך נראית תחילת ספר בראשית (לשם בהירות ההצגה השארתי רווח ריק בין אות אחת בין האותיות):

טבלה ה-1

```

*****
א ה ת א ו מ י מ ש ה ת א מ י ה ל א א ר ב ת י ש א ר ב
נ פ ל ע כ ש ח ו ו ה ב ו ה ת ה ת ה י ה צ ר א ה ו צ ר
מ ה י נ פ ל ע ת פ ח מ ר ה י מ ה ל א ח ו ר ו מ ו ה ת י
ו ר א י ה י ר ו ר א י ה י מ י ה ל א ר א מ י א י מ ו י
ל א ל א ל י ב ו י ט י ש כ י ר א ו ה א ת א מ י ה ל א א י ר א
ה ל א א ל ה י ק ר א א ל י ש כ י נ ה ח ש כ י ר א ו ר א ו ר א ו ר א
ע י ה י ל ה ו י ל י ל י ק ר א א ל י ש כ י ר א ו ר א ו ר א ו ר א
י מ י ה ל א ל א מ י א מ י ה י מ י מ י ה מ י כ ה מ י ק ר י ה י
נ ב י ל ב י ע ו י ק י ת א ת ה ל א ל י ש א ע י מ י מ י ע י מ י
ב ה י ב י ע ו י ק י ת א ת ה ל א ל י ש א ע י מ י מ י ע י מ י
א א א ק י נ ו י ט י ה י ע ו י ק י ת א ת ה ל א ל י ש א ע י מ י
ק ב י ה י ע ו י ט י ה י ע ו י ק י ת א ת ה ל א ל י ש א ע י מ י
מ מ י מ י ה מ י ק י מ י ה מ י א ל א מ י א מ י א מ י א מ י א
ש ב י ה י א ה י ת ו י ק י מ י ה מ י א ל א מ י א מ י א מ י א
ו א ו א ו ש ה א ל י מ ל י ה מ י א ל א מ י א מ י א מ י א
ט מ י ה ל א א ו י מ י מ י א מ י א מ י א מ י א מ י א
*****

```

- אותיות הנמצאות זו מעל זו במאונך (למשל, לאורך החץ המאונך) רחוקות זו מזו 26 אותיות (כי בכל שורה יש 26 אותיות).
- אותיות המסודרות באלכסון (למשל, לאורך החץ הכחול) רחוקות זו מזו 25 אותיות.
- אותיות המסודרות באלכסון האחר (למשל, לאורך החץ הסגול) רחוקות זו מזו 27 אותיות. כך אנו יכולים לקרוא מעל טבלה זו בצורה רצופה, מד"שים שדילוגם 26, 25 או 27 אותיות. למשל, האותיות בצבע תכלת מצטרפות למלה "בְּרִיאֹת" בדילוג $d = -27$.

קריאת טבלה כזאת תיעשה בשני הממדים: גם במאוזן (לפנים ולאחור) ובו בזמן גם במאונך (למטה ולמעלה) ובאלכסונים (למטה ולמעלה). באומרי "קריאה במאוזן (לפנים ולאחור)" אני מתכוון לקריאה של הטקסט כרצף של אותיות.

קריאת מלים המופיעות בצורה רצופה על פני הטבלה, במאוזן, במאונך ובאלכסונים, תיקרא להלן "קריאה פשוטה על פני טבלאות". הקריאה הפשוטה על פני טבלאות הוא מקרה פרטי מעקרון הכתיבה הדו-ממדית. נשים לב, כי ההגבלה לקריאת מלים וביטויים בצורה רצופה על פני הטבלה מהווה "מסנן" יעיל בפני עצמו.

למעשה, הכתיבה הדו-ממדית כללית יותר: לא נסתפק בקריאת מלים המופיעות על פני הטבלה בצורה רצופה. נשים לב, כי כל מד"ש של מלה או ביטוי ניתן לקריאה כסדרת אותיות לאורך קו ישר העובר בטבלה השלמה (נזכור, כי תחילת שורה בטבלה מהווה המשך לסוף השורה הקודמת!). גם קריאת מד"שים כאלה תיכלל בכתיבה הדו-ממדית.

למשל, הבה נתבונן כיצד מופיעה המלה "תורה" (שהצביע עליה הרב וייסמנדל) בתחילת בראשית בדילוג של 50 אותיות – בטבלה שלנו:

טבלה ה-2

בראשית בראאלה ימאתהשמי מואתהא
 רצוהארצה יתהתהו ובהו וחשכעלפנ
 יתהו מורוחאלה ימרחפתעלפנייהמ
 ימויאמראלה ימיה יאורו יאורו
 יראאלה ימאתהאורכיטובו יבדלא
 הימבינהאורובינהחשכו יקראלה
 ה ימלאוריו מולחשכקראלילהויע
 רבויה יבקריו מאחדו יאמראלה ימי
 הירקיעבתוכה מימיה ימבדילבני
 מימלמימויעשאלה ימאתהרקיעו יב
 דלבינהמימאשרמתחתלרקיעובינה
 מימאשרמעללרקיעו יחכנו יקראא
 לה ימלרקיעשמימויערבויה יבק
 ריומשניו יאמראלה ימיקו והמימ
 תחתהשמימאלמקומאחדו תראהה יבש
 הויה יחכנו יקראאלה ימליבשהארצו
 למקוהמימקראימימו יראאלה ימכ

תורה

קל לראות כי אותיותיה של המלה "תורה", המסומנות בצהוב, נמצאות על קו ישר, כאילו האות "ה" ניצבת במקום הצבוע בסגול: בל נשכח שטבלה זו נוצרה על ידי חיתוך גליל, כך שסופה של שורה אחת היא תחילתה של השורה הבאה. ניתן לעמוד על גודל הדילוג ישירות מן הטבלה: כדי להגיע מן ה"ת" ל"ו" עלינו להתקדם שתי שורות ולסגת שתי אותיות אחורה, כלומר

$$d = 26 \times 2 - 2 = 50$$

הדגמנו אפוא, כי הצגת הטקסט על פני גליל שקולה להצגתו על פני טבלה מלבנית, בה כל שורה היא המשכה של קודמתה. להלן לא נבחין בין ההצגות הללו.

השתמשנו בטבלאות כאלה כאשר ביקשנו לעקוב אחרי מפגשים בין מד"שים (תכונה א) או בינם לבין הטקסט (תכונה ב). קושי של ממש עמד בפנינו: מטבעו של כל מד"ש שהוא משתרע על פני עשרות, מאות ולעתים – אלפי אותיות. אם כן, היכן הוא "נמצא"? מה פירוש של "מפגש" בינו לבין ביטוי בטקסט, או לבין מד"ש אחר?

ממה, בעצם, נובע קושי זה? – מהעובדה שהטקסט הוא חד-ממדי. נדמה לעצמנו שהטקסט כתוב בשורה אחת ארוכה. כשאנו אומרים, ששני מופעי ביטויים נמצאים "בקרבת מקום" בטקסט, אנו מתכוונים לכך, כי בקטע מוגבל, שממדיו קטנים ביחס לאורך הטקסט כולו, מצויים שני מופעי הביטויים. ולכן, אף אם רק אחד המד"שים משתרע על פני קטע גדול, בלתי אפשרי הוא שיימצא "בקרבת מקום" ביחס למופע של הביטוי השני – שהרי הקטע המכיל את שניהם חייב אף הוא להיות גדול.

הפתרון: עלינו לעבור למימד הנוסף – להצגות דו-ממדיות של הטקסט!

נדגים זאת. נבחר בצמד המלים "אֶחָדוֹת" – "הָא/לְהִים" – זוג מלים היוצר ביחד מושג בסיסי כל כך בהשקפת היהדות, ממש מעיקרי הדת.² האם בני הזוג יופיעו "בקרבת מקום"? ראשית, מורים למחשב לסרוק את ספר בראשית ולאתר צפני ELS המייצגים את המלה "הָא/לְהִים". אחר כך מתבקש המחשב להכין טבלה דו-ממדית עבור כל אחד מצפני ELS שמצא, בהתאם לגודל הדילוג שלו: אורך השורה בטבלה – כאורך הדילוג. למשל, אחד מצפני ELS שמצא המחשב, הוא מד"ש מינימלי של המלה "הָא/לְהִים" בקטע שאורכו כשלושת רבעי ספר בראשית, ודילוגו הוא 26. המחשב בנה טבלה דו-ממדית של ספר בראשית, שמספר הטורים בה – 26. זו הטבלה שראינו לעיל, אך עתה סימנתי בה מה שחיפשתי:

² במלון אבן-שושן, בערך "אחדות" סעיף 2, מצויין שימושה המקורי של המלה: "יחידות, היות אחד ויחיד: 'וגם אין סוף לאחדותו' (יגדל א/להים). 'אתה אחד ובסוד אחדותך חכמי לב יתמהו' (גבירול, כתר מלכות ח). 'המשג המפשט של אחדות הא/להות' (אחד העם, עט). 'המובאה הראשונה במלון היא מתוך הפיוט 'יגדל א/להים חי' המסכם את 'ג עיקרי הדת, ומצוי בכל סידורי התפילה בסדר תפלות השחר. הנה החרוז במלואו (הוא העיקר השני מן העיקרים): 'אחד ואין יחיד כיחודו – נעלם וגם אין סוף לאחדותו'."

טבלה ח-3

בראשית בראא לה ימאתהשמי מואתהא
רצוהארצה יתהתהו ובהו וחשכעלפנ
יתהומו רוחאלה יממרחפתעלפנ יהמ
ימו יאמראלה ימיה יאורו יה יאורו
יראאלה ימאתהאורכי טובו יבדלאל
הימבינהאורובינהחשכו יקראאלה
ימלאוריו מולחשכקראלילהויהיע
רבויהי בקריו מאחדו יאמראלהימי
הירקיעבתוכהימו יהימבדילבינ
מילמימו יעשאלהימ אתהרקיעויב
דלבינהמימאשרמתחת לרקיעובינה
מימאשרמעללרקיעויהיכנו יקראא
להימלרקיעשמ ימויהיערבויהיבק
ריומשני יאמר אלהימ יקו והמיממ
תחתהשמימאלמקו מאחדות האההיבש
הויהיכנו יקרא אלהימליבשהארצו
למקוההמימקראימימו יראלהימכ

אחדות הא/להים א/להים

המלה "אחדות" סומנה במלבן בצבע תכלת. מלה זו מופיעה כאן כרצף של אותיות, בפרק א בתוך פסוק ט: "ויאמר א/להים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה ויהי כן." (מלה) זו ברצף של אותיות מצויה רק פעמיים בלבד בכל ספר בראשית).

מפגש המלים "אחדות" – "הא/להים", נראה מכונס מאד על פני הטבלה הדו-ממדית: גודל התחום הדו-ממדי המכיל את שתי המלים הנו זעיר ביחס לגודל הספר כולו: יש בו רק 7 שורות מתוך 3002 שורות שבטבלה השלמה (כל ספר בראשית)!

מתברר, כי גם הגדרת הנושא שבחרנו נמצאת כאן. נשוב לטבלה:

טבלה ח-4

בראשית בראא לה ימאתהשמי מואתהא
רצוהארצה יתהתהו ובהו וחשכעלפנ
יתהומו רוחאלה יממרחפתעלפנ יהמ
ימו יאמראלה ימיה יאורו יה יאורו
יראאלה ימאתהאורכי טובו יבדלאל
הימבינהאורובינהחשכו יקראאלה
ימלאוריו מולחשכקראלילהויהיע
רבויהי בקריו מאחדו יאמראלהימי
הירקיעבתוכהימו יהימבדילבינ
מילמימו יעשאלהימ אתהרקיעויב
דלבינהמימאשרמתחת לרקיעובינה
מימאשרמעללרקיעויהיכנו יקראא
להימלרקיעשמ ימויהיערבויהיבק
ריומשני יאמר אלהימ יקו והמיממ
תחתהשמימאלמקו מאחדות האההיבש
הויהיכנו יקרא אלהימליבשהארצו
למקוההמימקראימימו יראלהימכ

העקר של אחדות הא/להים א/להים

על פני הטבלה אנו קוראים: העקר³ של – "אחדות – הא/להים"!
(המד"ש של "העקר של" הוא המינימלי בכל ספר בראשית).

³ לפי מלון אבן שושן, ערך "עקר": סעיף 2 (לשון תלמודי) יסוד, בסיס ("לא המדרש הוא העקר אלא המעשה" – אבות א יז). סעיף 3. (לשון ימי הביניים) עקרין, כלל יסודי, אשיה, דוגמה. "לעיין בעקרי הדת" (מו"נ ג נא). עקרי האמונה. י"ג עקרים. ראו גם בהערה הקודמת.

נשחזר את מהלך המחשבה. מפני מה בחרנו באורך שורה של 26 אותיות? הסיבה היא פשוטה: על פני טבלה זו תופיע המלה "הא/להים" במאונך ובצורה רצופה, שהרי הרווח המפריד בין האותיות המרכיבות אותה מובלע באורך השורה. כך שהודות להצגתה המכונסת של המלה על פני הטבלה, אפשר להבחין בנקל, האם היא קרובה או רחוקה ביחס לכל אות או מלה בטקסט: למשל, ביחס למלה "אחדות". כלומר, אנו בוחנים מהו התחום הדו-ממדי המכיל את שתי המלים האלו: האם למשל, שטחו קטן או גדול ביחס לשטח הטבלה כולה (כל ספר בראשית). הצגתה המכונסת של המלה "הא/להים" פותחת אפשרות, שהתחום הדו-ממדי יהיה קטן.

בעצם, כל ביטוי המופיע כמד"ש ימצא בצורה מאונכת ורצופה כזו על פני טבלה שמספר טוריה כגודל הדילוג שלו, יהא גודלו אשר יהא. ולכן, מסוגלים אנו לבדוק אם מד"ש נמצא "בקרבת מקום" לאות או מלה מסוימות בטקסט, אפילו אם דילוגו גדול מאד והוא "מרוח" על פני כל הספר (בהצגתו החד-ממדית של הטקסט). כל שעלינו לעשות הוא לבדוק זאת על פני הטבלה הנקבעת על ידו, כלומר, על פני טבלה שמספר טוריה כגודל דילוגו. כיוון שהמד"ש ימצא בצורה מכונסת על פני הטבלה – קיימת האפשרות שהתחום הדו-ממדי המכיל את המד"ש ואת האות או המלה המבוקשות – יהיה קטן.

בעצם, השתמשנו עד כה אך ורק בקומפקטיות של הופעת המד"ש על פני הטבלה הנקבעת על ידו: קומפקטיות זו, היא המאפשרת קיומם של מפגשים קרובים ממש בתחום דו-ממדי קטן. אבל, אם כל המבוקש הוא הקומפקטיות – היות המד"ש מכונס על פני הטבלה – מדוע לא ניצור טבלאות נוספות המקיימות תכונה זו? אם ניצור טבלה חדשה ובה רק מחצית, שליש או רבע ממספר הטורים המקורי, אותו מד"ש יופיע עדיין בצורה קומפקטית גם בטבלאות אלו: כל שורה שניה, או שלישית, או רביעית... לכן, גם על פני טבלאות אלו הוא מסוגל "להיות קרוב" לנקודות אחרות על פני הטבלה.

מיד נבדוק אם אכן מתרחש כדבר הזה. המחשב מכין טבלאות נוספות עבור אותו מד"ש של "הא/להים" שראינו לעיל. טבלה ובה $26/2=13$ טורים, טבלה ובה $[26/3]=9$ טורים (הכוונה בסימון זה למספר השלם הקרוב לשבר), וכן הלאה. על פני טבלאות אלו מופיעים ביטויים נוספים הקשורים למלה "הא/להים". למשל, הטבלה שבה $[26/3]=9$ טורים נראית כך:

טבלה ה-5

מ י מ ו י
ד י ל ב י נ מ י מ
ל מ י מ ו י ע ש א
ל ה י מ א ת ה ר ק
י ע ו י כ ד ל ב י
נ ה מ י מ א ש ר מ
ת ח ת ל ר ק י ע ו
ב י נ ה מ י מ א ש
ר מ ע ל ל ר ק י ע
ו י ה י כ נ ו י ק
ר א א ל ה י מ ל ר
ק י ע ש מ י מ ו י
ה י ע ר ב ו י ה י
ב ק ר י ו מ ש נ י
ו י א מ ר א ל ה י
מ י ק ו ו ה מ י מ
מ ת ח ת ה ש מ י מ
א ל מ ק ו מ א ח ד
ו ת ר א ה י ב ש
ה ו י ה י כ נ ו י
ק ר א א ל ה י מ ל
י ב ש ה א ר צ ו ל
מ ק ו ה ה מ י מ ק

הא/להים, הא/ל/יה/ה

המלה "הא/להים" מופיעה כאן, כמובן, בדילוג בכל שורה שלישית. סימננו גם ביטוי נוסף: "הא/ל
/ה/ו/ה", הנמצא בטבלה. ביטוי זה נזכר פעמיים בלבד בתנ"ך כולו – אחת מהן בישעיה מב, ה –
וראו נא באיזה הקשר:

"כה אמר הא/ל /ה/ו/ה בורא השמים ונוטיהם רקע הארץ וצאצאיה ---".

ומפליא, כי קוראים את דברי ישעיהו אלה (בהפטרה) דווקא ב"שבת בראשית" – באותה שבת שבה
קוראים בתורה את תיאור הבריאה בספר בראשית. והנה, כאן לפנינו בטבלה, מופיע ביטוי זה
דוקא בסיפור בריאת השמים והארץ! – וזה המד"ש המינימלי של הביטוי בכל ספר בראשית.

כמובן, מבחנו האמיתי של הרעיון הוא לגבי מד"שים בדילוג גדול מאד; שהרי לגבי מד"שים
בדילוגים קצרים אפשר להעריך "קרבה" גם בהצגה החד-ממדית של הטקסט. נבחן עתה עניין זה.
למשל, האם הביטוי "קיום מצות" המופיע פעם יחידה כמד"ש בספר בראשית, בדילוג עצום של
8085 = d, נמצא "בקרבת מקום" למושג תורה, המופיע פעם יחידה בטקסט "תורת" (כפי
שראינו לעיל, בסוף הפרק הקודם). המחשב מכין טבלאות דו-ממדיות: טבלה ובה 8085 טורים,
טבלה ובה [8085/2]=4043 טורים, וכו'.

נתבונן בטבלה הבאה, שבה 4043 טורים, בקטע הסמוך למד"ש המבוקש (נשים לב לכך,
שהטורים מימין ומשמאל נחתכו, כך שאנו צופים רק בחלק קטן מ-4043 הטורים. כך ייעשה גם
להלן בכל טבלה בעלת טורים רבים, אף אם לא אעיר על כך):

טבלה ה-6

ביעיהו אפרתו יקחיהוהאלהימאתהאד
ימיחנו כחמשוששימשנהו שלשמא ותשנ
לאכלהכירקעשבנתתילכמאתכלאכבשר
נעניאזבארצויראיהוהאלאברמ יאמ
רשריאלאברמחמסיעליכאנכיתתישפ
לישתיכנו ותאשרלאידעוואישאו ציאהנ
יעשהאתהדברה זהוגמאתהלאהגדתליו
ליוגמתבנגמספוארבעמנוגממקומל
רמשמרת מצותי חקותי ותורתיו יושבי
כו יפרכו ירבכוהייתלקהלעמימויתנ
אתיכימעטאשרהיהלכלפניו יפרצלרב
עמו ויראיעקבמאדו יצרל ו יחצאתה
קבאלביתוואלכל אשרעמוהסרו אתאלה
אחיאנכי מבקשהגידהנאל יא פההמרע
רהטבחימאלביתהסרו מקו מאשר יוספא
קהרעבבכלהארצויראיעקבכיששברב
עלביתו לאמרמלאאתמתחתהאנשימאכ

קיום מצות, "משמרת מצותי חקותי ותורת" קיום

על פני הטבלה אנו מבחינים במפגש כפול: במפגש חד-ממדי בין "קיום" ל"מצות" (כפי שראינו
בפרק הקודם), ובמפגש דו-ממדי מכוונס בין המד"ש בדילוג הגדול של "קיום מצות" לבין המלה
"תורת" שבטקסט. זה המפגש אותו חפשת.

אם כל זה אינו מקרי, האין זה כי אותיות הביטוי "קיום מצות" "הושתלו" בכוונה תחילה
במרחקים גדולים – אך מדויקים – זו מזו, על מנת שייצרו מפגש כזה עם "תורת" על טבלה דו-
ממדית?

הטבלה הבאה מביעה כל זאת בצורה ברורה. בטבלה 49 טורים, בגודל הדילוג של המד"ש
המינימלי של הביטוי "צפון חבוי":

טבלה ח-7

ישכחהווייהימקצשנותימימימופרעהחלמוהנהעמדעלהארונהמנ
היארעלתשבועפרותיפותמראהובריאתבשרורענהבאחונההשבע
פרותאחרותעלותאחרהנמנהיארעותמראהודקותבשרותעמדנהא
צלהפרותעלשפתהיאריתאכלנההפרותועותהמראהודקתהבשראתשב
עפרותיפהמראהוהביתויאתוייקצפרעהויישנויחלמשניתוהנהש
עשבלימעלותבקנהאחדבריאותוטבותוהנהשבעשבלימדקותושדו
פתקדימצמחותאחריהנותלענהשכלימהדקותאתשבעהשכלימהבר
יאותוהמלאותוייקצפרעהנהחלומויהיבבקרוותפעמרווחוישל
חוקראאתכלחרטמימארמואתכלחכמיהויספרפרעהלהמאתחלמוו
אינפותראותמלפרעהוידברשרהמשקמאתפרעהלאמראתחטאנאימ
זכירהיומפרעהקצפעלעבדיוותנתאתיבמשמרביתשרהטבחמאתיו
אתשרהאפיומונחלמהחלומבלילהאחדאניוהואאישכפתרונחלמוחל

יראו בכנה, צפן חבוי, בתורתך

על פני הטבלה אנו רואים מפגש מיוחד במינו: "צפן חבוי" – "בתורתך". צירוף מלים בניסוח המתאים לנותן התורה. כל אחת משתי המלים הללו מופיעה כאן במד"ש המינימלי שלה בכל ספר בראשית. הנה המד"ש המינימלי הסמוך כל כך לצירוף מלים זה, מבטא את אשר רואות עינינו:

"יראו בברור" – "צפן חבוי" – "בתורתך".

--- --- ---

עקרון הכתיבה הדו-ממדית הוא אבן יסוד במחקר המדעי של הצופן בתורה.
חשוב להדגיש, כי עקרון זה אינו תלוי בבחירת המסנן של צפני ELS.

--- --- ---

צינתי לעיל, כי כאשר עלה לראשונה הרעיון להשתמש בהצגות דו-ממדיות של ספר בראשית, לא ידענו כלל שבאותו הפרק כבר נעשו ניסיונות מעין אלה בתחום התקשורת הבין-כוכבית. מביכה יותר היא העובדה, שלא ידענו כי נושא ההצגות הדו-ממדיות של התורה כבר עלה לדיון על ידי חכמי ישראל הקדמונים. יתרה מזאת, מתברר כי הכתיבה הדו-ממדית שימשה להצגת מד"שים! על כך בגירסה התורנית של הספר.